

Tillgänglighet i befintligt bostadsbestånd TIBB 2.0

Handbok med råd och anvisningar

Hjälpmedelsinstitutet

© Hjälpmedelsinstitutet (HI), 2012
Författare: Annika Johansson, Elisabet Svensson, Ulrika Gani
Foto: Niklas Almesjö/Bildarkivet.se
Ansvarig handläggare: Ulrika Gani, HI
Formgivning: Ulla-Jane Saxberger, HI
1:a upplagan, 1:a tryckningen 150 ex
Tryckeri: MixiPrint AB, 2012
ISBN 978-91-86633-30-1 (tryck)
URN:NBN:se:hi-2012-12303 (pdf)
Artikelnummer: 12303

Tillgänglighet i befintligt bostadsbestånd TIBB 2.0

Handbok med råd och anvisningar

Annika Johansson
Elisabet Svensson
Ulrika Gani

Hjälpmedelsinstitutet

Innehåll

TIBB – ett verktyg för inventering av tillgänglighet	7
TIBB's tillgänglighetsnivåer	10
Handledning till bedömningspunkterna i TIBB	14
Fakta om fastighet och byggnad	16
1 Angöring och parkering för rörelsehindrade	16
2 Gemensamma uteplatser	18
3 Gemenskapslokaler	20
4 Sophantering	21
5 Tvättstuga	22
6 Lägenhetsförråd	24
Fakta om entrén	25
7 Gångvägar till och från entrén	25
8 Entrén från utsidan	27
9 Vilplan utanför entrén	29
10 Entrédörren	30
11 Uppställningsplats för rollator/rullstol	32
12 Entréplan och trapphus	34
13 Lägenheter i markplan och på första våningen	36
14 Hiss	37

TIBB – ett verktyg för inventering av framkomlighet och tillgänglighet

Inledning och övergripande beskrivning

Allt fler äldre kommer att bo kvar i det befintliga bostadsbeståndet, också med tilltagande rörelseproblem. Ambitionsnivån höjs också kontinuerligt när det gäller funktionshindrades rätt till tillgängliga fastigheter, bostäder och lokaler.

I stora delar av det befintliga bostadsbeståndet är det oftast inte ekonomiskt realistiskt att förbättra **tillgängligheten** så att man uppnår användbarhet för rullstolsburna. Förbättringar som ökar **framkomligheten** för rollatoranvändare och andra med visst rörelsehinder, är däremot nästan alltid möjliga att åstadkomma. TIBB syftar till att visa möjliga förbättringar, i bästa fall till tillgänglighetsnivå för rullstolsburna.

TIBB är ett verktyg som genom dokumentation av det befintliga fastighetsbeståndets standard kan underlätta fastighetsägares planering av förbättringsåtgärder och information till boende.

TIBB är tänkt att i första hand användas i den del av det befintliga bostadsbeståndet där tillgänglighetskrav saknades när byggnaden uppfördes, dvs. i princip för de bostadsfastigheter som byggdes före slutet på 1970-talet.

I TIBB's besiktningsprotokoll och databas dokumenteras och registreras tillgänglighetsstatusen i fastigheter, byggnader och entréer.

I TIBB gäller kan en **fastighet** bestå av en eller flera **byggnader** och en byggnad kan bestå av en eller flera **entréer**.

Ett viktigt underlag för TIBB har varit rapporten ”Kvarboende + tillgänglighet = god ekonomi”, SABO o SKL 2004, och handledningen till rapporten, ”Räkna med kvarboende”, SABO 2005. Måttangivelserna i TIBB utgår liksom i dessa underlag från BBR 1993:57.

Rapporter och söksystem

Efter registrering kan rapporter tas ut som visar entréernas status. Med hjälp av en sökfunktion kan också statusen på respektive bedömningspunkt sökas per fastighet, byggnad, entré och område.

Rollatoranvändare

Personer i gruppen rollatoranvändare är mycket olika. En del använder rollator endast vid förflyttning längre sträckor utomhus, andra är beroende av rollator även inomhus. Några klarar ett mindre antal trappsteg med rollator medan för andra även en lägre tröskel kan vara ett stort hinder.

I TIBB görs antagandet att många som använder rollator klarar mindre nivå-skillnader och några trappsteg. Detta innebär alltså att inte alla som använder rollator klarar den lägre rollatornivån (tillgänglighetsnivå 2, se sid. 12), eftersom denna nivå förutsätter att användaren klarar att ta rollatorn uppför/nedför trappa med tre trappsteg.

För den som klarar trappor efter att ha ställt ifrån sig rollatorn (men inte klarar att ta rollatorn uppför/nedför trappor) behövs minst tillgänglighetsnivå 3.

Om handboken

Efter denna inledning beskrivs och redovisas de tillgänglighetsnivåer som används i TIBB. Därefter kommenteras bedömningspunkterna i protokollet. Kommentarer ska ses som riktlinjer för det synsätt som kan tillämpas vid besiktning med TIBB's protokoll. I kommentarerna finns på ett antal ställen

också övrig information som kan vara bra att känna till i sammanhanget och/eller hänvisning till gällande byggregler och de rekommendationer som finns i fackboken Bygg i kapp, Elisabet Svensson 2008, Svensk Byggtjänst.

TIBB's tillgänglighetsnivåer

Syfte

I TIBB definieras fem nivåer av tillgänglighet. Nivåerna definierar specifika krav för respektive nivå med en stigande grad av framkomlighet/tillgänglighet. Kraven i nivåerna har fokus på egenskaper vid och i byggnadens entréer och respektive trapphus.

När en besiktning registreras i TIBB placeras byggnadens entréer i någon av nivåerna 1–5. Dels visas den nivå som entrén uppnått, dels vilka åtgärder som fordras för att uppnå nästa nivå.

Besiktningsprotokollet innehåller fler bedömningspunkter än de som ingår som krav i tillgänglighetsnivåerna. De punkter som är kopplade till nivåerna är markerade med * i handboken.

Inplaceringen i tillgänglighetsnivå har två syften, den ska dels underlätta bostadsföretagens planering av förbättringsåtgärder, dels kunna användas av bostadsföretagets uthyrare som underlag i samband med uthyrning och omflyttning.

Tillgänglighetsnivåerna i TIBB överensstämmer med Hjälpmedelsinstitutets (HI) nivåer som finns beskrivna på HIs portal, www.tillgangligtboende.se.

Bostadskomplement

För att få en fullständigare bild av bostadshusets tillgänglighet kan nivåerna kompletteras med bedömningspunkterna om tillgängligheten till sophantering, tvättstuga, lägenhetsförråd och utemiljö.

Automatisk dörröppnare

Dörröppnare är viktigt för många personer och kan anses angelägna i samtliga nivåer. Mot bakgrund av förutsättningarna i det befintliga beståndet finns

i nuläget dörröppnare med som ett krav i tillgänglighetsnivå 5.

För enskilda individer kan automatiska dörröppnare i befintliga hus finansieras genom bostadsanpassningsbidrag. Bostadsföretaget kan i sin strategi för framkomlighet och tillgänglighet välja att, när det blir aktuellt, överta underhållsansvaret och behålla automatiken. Vid ombyggnad bör dörröppnare alltid installeras.

Uppställningsplats för rollator/rullstol

Vid uppställningsplats ska det alltid vara möjligt att låsa fast rollatorn/rullstolen.

Krav vid nybyggnad och ombyggnad

Tillgänglighetsnivåerna beskriver framkomligheten/tillgängligheten i befintliga entréer. Observera att vid nybyggnad och ombyggnad ställs fler krav än som tas upp i tillgänglighetsnivåerna. Det gäller också i nivå 5. Utgå därför alltid från Boverkets byggregler, BBR, vid ny- och ombyggnad.

Tillgänglighetsnivå 1

Entrén fungerar för personer som kan gå i trappor och inte använder gånghjälpmedel, möjligtvis käpp, men som kan ha balanssvårigheter samt som kan ha nedsatt syn.

Krav:

- God belysning vid gångvägar, entré och i trapphus
- Gångväg fram till entré är fast, jämn och tydligt markerad mot angränsande mark
- Ledstänger vid trappor och ramper
- Kontrastmarkerade trappor i trapphuset

Tillgänglighetsnivå 2

Entrén fungerar för personer som kan gå i trappor, men använder rollator och kan ta denna uppför max tre (3) trappsteg.

Krav:

- God belysning vid gångvägar, entré och i trapphus
- Gångväg fram till entré tydligt markerad mot angränsande mark
- Ledstänger vid trappor och ramper
- Kontrastmarkerade trappor i trapphuset
- Uppställningsplats för rollator utanför entré eller i entréplan, alternativt hiss i trapphuset. (Om uppställningsplatsen finns innanför entrén krävs tillräckligt stort vilplan)
- Gångväg fram till entrén med max tre (3) trappsteg per trappa
- Entrétrappa med max tre (3) trappsteg, om rollatorn inte kan lämnas utanför entrén

Tillgänglighetsnivå 3

Entrén fungerar för personer som kan gå i trappor och som använder rollator men som inte kan ta denna uppför trappsteg och som måste ta rollatorn in genom entrén.

Krav:

- God belysning vid gångvägar, entré och i trapphus
- Gångväg fram till entré tydligt markerad mot angränsande mark
- Ledstänger vid trappor och ramper
- Kontrastmarkerade trappor i trapphuset
- Uppställningsplats för rollator i entréplanet alternativt hiss i trapphuset
- Nivåfritt eller ramp/hiss vid entrén
- Gångväg fram till entrén utan trappsteg
- Tillräckligt stor plan yta utanför entrén (vilplan)

Tillgänglighetsnivå 4

Entrén fungerar för personer som inte kan gå i trappor och som använder rollator eller rullstol.

Krav:

- God belysning vid gångvägar, entré och i trapphus
- Gångväg fram till entré tydligt markerad mot angränsande mark
- Ledstänger vid trappor och ramper
- Kontrastmarkerade trappor i trapphuset
- Gångväg fram till entrén utan trappsteg
- Uppställningsplats för rollator/rullstol alternativt hiss i trapphuset som kan rymma rollator/rullstol
- Nivåfritt eller ramp/hiss vid entrén
- Tillräckligt stor plan yta utanför entrén (vilplan)
- Hiss, nåbar utan trappsteg

Tillgänglighetsnivå 5

Entrén fungerar för personer som inte kan gå i trappor och som använder rollator eller rullstol och måste ha med dem hela vägen in i bostaden.

Krav:

- God belysning vid gångvägar, entré och i trapphus
- Gångväg fram till entré tydligt markerad mot angränsande mark
- Ledstänger vid trappor och ramper
- Kontrastmarkerade trappor i trapphuset
- Gångväg fram till entrén utan trappsteg
- Nivåfritt eller ramp/hiss vid entrén
- Tillräckligt stor plan yta utanför entrén (vilplan)
- Automatisk dörröppnare
- Hiss med minimimått 1100x1400 cm, nåbar utan trappsteg

Handledning till bedömningspunkterna i TIBB

Några råd inför inventeringen

Det är en fördel att den som gör besiktningen har viss erfarenhet av fastighetsförvaltning och underhållsplanering samt förståelse för funktionsnedsättningar. God lokalkännedom underlättar också besiktningarna.

Besiktning och bedömningspunkter

Bedömningspunkterna är indelade i 14 övergripande rubriker och är uppdelade i två delar; en för uppgifter som är gemensamma för respektive byggnad på fastigheten och en för de förhållanden som gäller vid byggnadens olika entréer.

Vid besiktningen bekräftas påståendet vid bedömningspunkten med en markering (bock) i markeringsrutan. Uppfylls inte kriteriet lämnas rutan tom.

I första delen av besiktningen anges fastighetsfakta och uppgifter om av vem och när inventeringen gjorts. Här finns också de bedömningspunkter som är gemensamma för den aktuella byggnaden.

Bedömningspunkterna i andra delen av besiktningen fokuserar på förhållandena vid och i den enskilda entrén; gångvägar, entrén från utsidan, entrédörren, hiss osv.

Till varje bedömningspunkt finns ett kommentarfält där speciella förhållanden och avvikelser kan noteras.

Det framgår i så väl handboken som i applikationen vilka bedömningspunkter som är kopplade till tillgänglighetsnivåerna.

Kommentarer till bedömningspunkterna

För att inte protokollet ska bli alltför omfattande har en del frågor formulerats så att den som inventerar måste göra vissa bedömningar. I handboken finns råd och anvisningar avsedda att ge vägledning vid sådana bedömningar.

I handboken redovisas även krav som inte finns med som bedömningspunkter, men som kan användas som stöd vid planering av förbättringsåtgärder.

Fakta om fastighet och byggnad

Obligatoriska uppgifter är fastighetens identitet, exempelvis i form av fastighetsnummer och område.

1 Angöring och parkering för rörelsehindrade

Bedömningspunkt: **Byggnadens entréer åtkomliga med färdtjänstbil**

Kommentar:

Angöringsplats där bil, taxi eller färdtjänstfordon kan stanna för att hämta eller släppa av passagerare så nära bostadshusets entré som möjligt. Det är en stor fördel om det går att angöra 10 m från entrén.

Om det finns en **låst vägbom** eller motsvarande vid infarten till byggnaden, anges det i kommentarfältet.

Mer om angöringsplats:

I Boverkets byggregler för nyproduktion ställs krav på angöringsplats inom 25 m.

Bedömningspunkt:

Parkeringsplats för rörelsehindrade finns vid/nära byggnaden

Kommentar:

Avser en **särskild anordnad och skyltad parkeringsplats** för rörelsehindrade.

Mer om parkeringsplats:

Enligt Boverkets byggregler för nyproduktion bör det vara möjligt att ordna parkeringsplats för personer med nedsatt rörelseförmåga inom 25 m från entrén.

Bedömningspunkt:

Vägen p-plats – entré framkomlig med rollator

Bedömningspunkt:

Vägen p-plats – entré tillgänglig med rullstol

Kommentar:

Vägen från parkeringsplats för rörelsehindrade till entré för person med nedsatt rörelseförmåga ska antingen vara framkomlig med rollator eller tillgänglig för rullstolsburen, se bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén.

Det är en fördel om det finns en sittplats för att invänta taxi/färdtjänst. Information om det kan skrivas in i kommentarfältet. Vägens beskaffenhet anges i bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén.

2 Gemensamma uteplatser

Bedömningspunkt: **Avstånd mellan entréer och uteplats x meter**

Kommentar:

Bedöm intervallet i avståndet från de entréer som uteplatsen är avsedd för. Ett önskvärt avstånd är max 50 meter.

Bedömningspunkt: **Uteplatsen ligger på fastighetens mark**

Kommentar:

Även avståndet till och förhållanden för uteplats på annans mark, men som kan användas av byggnadens boende, bör anges.

Bedömningspunkt: **Plats för rullstolsburen vid bord**

Kommentar:

Måtten för tillräckligt utrymme för en person i rullstol att sitta vid bordet är; fri höjd under bordet minst 70 cm, bordets bredd 80 cm och djup 60 cm.

Bedömningspunkt: **Uteplatsen nåbar med rullstol eller rollator**

Kommentar:

Platsen ska kunna nås med rollator/rullstol via en framkomlig/tillgänglig gångväg, se bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén.

Utformningskrav som inte tas upp i besiktningsprotokollet:

Besiktningsprotokollet tar upp fyra krav på uteplatsen. Beroende på ambitionsnivå kan också följande noteras vid inventeringen:

- Uteplatsen ska vara lätt att hitta och synlig från entréerna
- Det bör finnas sittplatser både i soligt läge och läge med lövskugga
- Uteplatsen bör vara vindskyddad
- Sittplatserna bör ha ryggstöd och helst armstöd
- Markbeläggningen på uteplatsen bör vara fast och jämn

3 Gemenskapslokaler

Bedömningspunkt: **Gemenskapslokal finns i området**

Kommentar:

Här avses en lokal där boende kan mötas för olika aktiviteter.

Bedömningspunkt: **Avståndet till gemenskapslokalen är x meter**

Kommentar:

Bedöm intervallet i avståndet från de entréer som lokalen är avsedd för.

Bedömningspunkt: **Gemenskapslokalen nåbar med rollator/rullstol**

Kommentar:

Lokalerna ska kunna nås via framkomlig/tillgänglig gångväg (se bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén) och entrén ska vara framkomlig/tillgänglig, dvs. uppfylla samma krav som finns i bedömningspunkterna för entré.

Bedömningen blir en sammanfattning av lokalens entréförhållanden.

Bedömningspunkt:

Toaletten i gemenskapslokalen kan användas av personer i rullstol

Kommentar:

Toalettutrymmet ska ha bredden och djupet 2,2x2,2 m och toalettstolen vara placerad mitt på ena väggen med fritt utrymme på båda sidor.

4 Sophantering

Bedömningspunkt: **Sopinkast i byggnadens entréer/på annan plats**

Kommentar:

Sopinkast i byggnadens entréer kan antingen vara sopnedkast på varje våningsplan eller ett inkast i entréplan.

För sopinkast på annan plats bör avståndet inte vara längre än ca 50 meter och kunna nås via framkomlig/tillgänglig gångväg, se bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén.

Bedömningspunkt: **Sopinkast nåbart med rollator/rullstol**

Kommentar:

För sopinkast nåbart från rollator:

Man ska kunna ta sig till sopinkastet utan att passera trappa med fler än tre steg.

För sopinkast nåbart från rullstol:

Inkastet bör sitta med underkant 0,7-0,9 m över golv och handtag 0,8-1 m över golv. Bredvid inkastet bör finnas fritt utrymme med bredden minst 70 cm, dvs. avståndet till hörn eller annat hinder. Utrymme framför inkastet som medger manövrering med rullstol bör vara 1,5x1,5 m. Man ska kunna ta sig från lägenhet till sopinkast utan att passera trappa, tung eller smal dörr eller höga trösklar.

Bedömningspunkt: **Grovsoprum/källsortering nåbart med rollator/rullstol**

Kommentar:

Avståndet från entrén till grovsoprum/källsortering bör inte vara längre än ca 50 meter.

Grovsoprum/källsortering ska nås via tillgänglig/framkomlig gångväg, se bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén. För inkastet gäller samma mått som vid sopinkast ovan.

5 Tvättstuga

Bedömningspunkt: **Tvättstuga i denna byggnad**

(Ingen kommentar)

Bedömningspunkt: **Tvättstuga i annan byggnad**

(Ingen kommentar)

Bedömningspunkt: **Tvättstuga nåbar och användbar med rollator**

Kommentar:

Tvättstugan ska kunna nås utan att man behöver passera trappa med fler än tre steg. Bokning, maskiner och torkanordningar ska kunna nås och fungera med rollator.

För tvättstuga i annan byggnad bör avståndet inte vara längre än ca 50 meter och kunna nås via framkomlig gångväg, se bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén.

Bedömningspunkt: **Tvättstuga nåbar och användbar med rullstol**

Kommentar:

För att bokningssystemet ska kunna nås från rullstol bör höjden till det vara max 1 meter, yta och svängrum framför tvättmaskinerna och torkanordningar bör vara minst 1,5x1,5 m.

För tvättstuga i annan byggnad bör avståndet inte vara längre än ca 50 meter och den ska kunna nås via tillgänglig gångväg, se bedömningspunkt Gångvägar till och från entrén.

Tvättstugan ska kunna nås utan att passera trappa, tung eller smal dörr eller höga trösklar.

Bedömningspunkt: **Tvättmaskin i lägenhet**

Kommentar:

Observera att här avses tvättmaskin i lägenheten som fastighetsägaren bekostat och installerat och där gemensam tvättstuga saknas.

Bedömningspunkt: **Förberett för tvättmaskin**

Kommentar:

Här avses en förberedelse för vatten, avlopp och el till tvättmaskin som fastighetsägaren bekostat, exempelvis i samband med ny elinstallation.

Utformningskrav som inte tas upp i besiktningsprotokollet:

Bokningssystem och maskinell utrustning ska också kunna användas av den som har nedsatt syn.

6 Lägenhetsförråd

Bedömningspunkt: **Lägenhetsförråd på vind/i källare/på annan plats**
(Ingen kommentar)

Bedömningspunkt: **Något förråd nåbart med rollator**

Kommentar:

Förråden ska kunna nås utan att man behöver passera trappa med fler än tre steg.

Bedömningspunkt: **Något förråd nåbart med rullstol**

Kommentar:

Man ska kunna ta sig från lägenhet till förråd utan att passera trappa eller via hiss och utan att passera tung eller smal dörr eller höga trösklar.

Fakta om entrén

Obligatoriska uppgifter är entréns adress, antal våningsplan och entréns totala antal bostäder.

7 Gångvägar till och från entrén

Bedömningspunkt: **Gångvägens markbeläggning fast och jämn***

Kommentar:

Gångvägen ska t.ex. inte vara belagd med löst grus eller ojämn gatsten. För tillgänglighetsnivå 4 och 5 ska mindre nivåskillnader (som trottoarkanter) vara utjämnade och ev. rännadar utformade så att de går att passera för rullstolsburna.

Mer om gångvägar:

Det ska inte finnas hinder i gångytan som kan innebära risk för att personer med nedsatt syn går emot, t.ex. skyltar, blomkrukor, bord och bänkar, cykelställ. Besiktningsprotokollet saknar fråga om detta. Information om eventuella hinder kan skrivas in i kommentarfältet.

Vid nyanläggning av gångväg ska bredden vara minst 1,3 m.

Bedömningspunkt: **Gångvägen tydligt markerad mot angränsande mark***

Kommentar:

Gränsen mot omgivande ytor ska kunna uppfattas såväl med synen som med teknikkäpp (vit käpp som person med synskada använder för orientering). Det kan exempelvis vara en husvägg, staket, kantsten etc. eller en avvikande beläggning som gräs mot asfalt.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

Bedömningspunkt:

God belysning även mörka årstider vid gångvägar till och från entrén*

Kommentar:

Markbeläggningen på gångvägen ska vara tillräckligt och jämnt belyst och belysning ska inte vara bländande. Tänk på att äldre personer oftast har försvagad syn.

Bedömningspunkt: **Trappa/trappor längs gångvägen***

Kommentar:

Om det finns en trappa längs gångvägen, ska också antal steg anges. För att uppnå tillgänglighetsnivå 2, dvs. framkomlig med rollator, accepteras maximalt 3 steg per trappa.

Bedömningspunkt: **Ramp eller liknande finns***

Bedömningspunkt: **Ledstänger i trappan***

Se kommentarer till samma punkter i bedömningspunkt Entrén från utsidan.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

8 Entrén från utsidan

Bedömningspunkt: **Antal trappsteg till entrén***

Kommentar:

Som trappsteg räknas också stenen framför entrédörren.

För tillgänglighetsnivå 2 ska antalet trappsteg inte vara fler än tre eller trappan kompletterad med ramp eller lyftanordning. För tillgänglighetsnivå 3 eller högre krävs att trappa/trappsteg alltid kompletteras med ramp eller lyftanordning.

Bedömningspunkt: **Ramp eller liknande finns***

Kommentar:

Trappan kan vara kompletterad med ramp eller lyftanordning.

En ramp bör uppfylla kraven i BBR, se nedan. Ett alternativ kan vara lyftanordning, t.ex. plattformshiss.

Mer om ramper:

I BBR ställs bl.a. följande krav på en ramp:

- Lutning helst max 1:20 (max 1:12 accepteras enligt BBR)
- Sidolutningen max 1:50
- Tillräcklig bredd (vid nyanläggning minst 1,3 m)

Lutningen 1:12 innebär att höjdskillnaden 1 m tas upp på en längd av 12 m. En så lång sträcka ska delas upp på två ramper med ett mellanliggande vilplan som är två meter långt.

För detaljer om ramputformning, se under Lösningar på Hjälpmedelsinstitutets portal www.tillgangligtboende.se.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

Bedömningspunkt: **Ledstänger i trappan***

Kommentar:

Ledstång behövs för att den som har nedsatt rörelseförmåga med stöd av ledstången ska kunna komma in i entrén.

Det är en fördel med ledstång på båda sidor eftersom en del personer endast kan stödja sig med ena handen.

Enligt BBR bör vid nybyggnad trappor och ramper med fler än tre steg ha ledstänger på båda sidor. Lägre trappor och ramper bör ha minst en ledstång. (Avser entréutrymmen i flerbostadshus).

* kopplat till tillgänglighetsnivå

9 Vilplan utanför entrén

Bedömningspunkt:

Vilplanet medger att entrédörren kan öppnas från rollator/rullstol*

Kommentar:

Ytan ska vara så stor att man från rollator/rullstol kan nå dörrhandtag/automatisk dörröppnare/kodlås/elektroniskt lås utan att vara i vägen för en utåtgående dörr.

Den yta som avses är den fria, plana yta som finns framför entrédörren, alltså inte enbart vilplan vid trappa/ramp. Ytans djup ska vara minst 150 cm och den fria ytan vid dörrens handtagssida minst 70 cm bred.

Av säkerhetsskäl bör dessutom finnas extra yta framför nedåtgående trappa (för att inte riskera att hamna för nära trappkanten med rollator eller rullstol).

Ytan på vilplanet ska vara hård och jämn och ha en lutning på max 1:50.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

10 Entrédörren

Bedömningspunkt:

Fritt passagemått när dörren är uppställd i 90° är x cm

Kommentar:

Observera att passagemåttet mäts när dörren är uppställd 90°. Dörrbladets tjocklek påverkar det fria passagemåttet som bör vara minst 80 cm.

Bedömningspunkt: **Tröskelns höjd vid entrédörren är x mm***

Kommentar:

Nivåskillnaden utvändigt och invändigt vid entrédörrens tröskel bör vara max 15 mm för tillgänglighet med rullstol. Vid större nivåskillnader behövs en tröskelramp.

Bedömningspunkt: **Ramp eller liknande finns***

Kommentar:

Tröskelrampens lutning ska vara max 1:12. Observera att man inte ska behöva stå på en lutande yta när man öppnar dörren.

Bedömningspunkt: **Entrédörren tung att öppna**

Kommentar:

Generellt gäller att dörr som har dörrstängare är tung att öppna.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

Bedömningspunkt: **Entrédörren inåtgående eller utåtgående**

Kommentar:

En utåtgående dörr kräver en större yta framför entrédörren.

Bedömningspunkt: **Automatisk dörröppnare i entréplan***

Kommentar:

För god tillgänglighet behövs automatisk dörröppnare vid tunga dörrar, t.ex. dörrar med dörrstängare. Särskilt viktigt i hiss med slagdörr men också vid entrédörr.

Manöverdon till automatisk dörröppnare placeras med centrum 80 cm över golv och minst 70 cm från hörn eller dörrbladets framkant i ogynnsammaste läget.

Läs mer om regler vid nybyggnad i BBR 3:143.

Bedömningspunkt: **Kodlås/elektroniskt lås vid entrédörren**

Kommentar:

Kodlås/elektroniskt lås ska vara placerat något högre än automatisk dörröppnare, ca 90-110 cm över golv.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

11 Uppställningsplats för rollator/rullstol

Bedömningspunkt: **Låsbar uppställningsplats för rollator***

Kommentar vid uppställningsplats utanför entrén:

Om det finns trappa med mer än tre trappsteg upp till entrén är det bra om det finns uppställningsplats för rollator utanför entrén. Kan lösas genom väderskydd och anordning för fastlåsning. Kan också vara förvaring i befintligt cykelförråd nära entrén.

Kommentar vid uppställningsplats innanför entrén:

Om uppställningsplatsen för rollator finns innanför entrén bör det inte finnas trappa som måste passeras för att nå den. För tillgänglighetsnivå 2 godtas att tre trappsteg ska passeras. Observera att placering i entréhallen inte alltid godkänns av brandsäkerhetsskäl.

Bedömningspunkt: **Låsbar uppställningsplats för rullstol**

Kommentar:

För uppställning av rullstol krävs större yta och möjlighet att ladda, om det är en elrullstol. Särskilt rullstolsförråd kan vid behov sättas upp med stöd av bostadsanpassningsbidrag.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

Bedömningspunkt:

Möjligt att anordna uppställningsplats för rollator/rullstol

Kommentar:

Bedöm om en fri yta vid entrén är tillgänglig eller med rimliga åtgärder kan göras tillgänglig för en låsbar uppställning av rollatorer, jämför lämplig form av uppställning för cyklar.

För uppställning av rullstol krävs större yta och möjlighet att ladda, om det är en elrullstol, särskilt rullstolsförråd kan vid behov sättas upp med stöd av bostadsanpassningsbidrag.

Utformningskrav om entrén som inte tas upp i besiktningsprotokollet:

- Entrén bör vara lätt att hitta fram till och urskiljbar mot omgivningen genom exempelvis kontrasterande färg/ljushet, bra belysning, skärmtak eller indragen entré samt ledstråk fram till entrén
- Det bör vara lätt att skilja entréer från varandra (tydliga skyltar, varierande utformning)
- Stora glasytor som av misstag kan uppfattas för öppningar ska vara tydligt varningsmarkerade
- Sittplats för den som väntar på taxi/färdtjänst är en fördel

12 Entréplan och trapphus

Bedömningspunkt: **Utrymmet innanför entrédörren medger svängrum för rullstol/rollator på x cm**

Kommentar:

För ett tillräckligt stort svängrum med rullstol krävs en yta på 1,5x1,5 m.

Bedömningspunkt: **God belysning i entréhallar och trapphus***

Kommentar:

Golvbeläggningen ska vara tillräckligt och jämnt belyst.

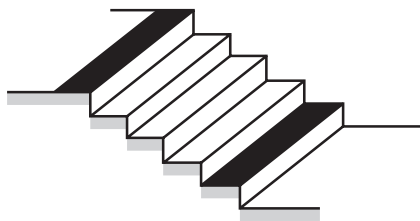
Fast belysning ska inte vara bländande. Tänk på att äldre personer oftast har försvagad syn.

Bedömningspunkt: **Trappans översta och nedersta steg är markerade***

Kommentar:

Som trappor räknas här också trappor i utrymningstrapphus.

Befintliga steg kan kontrastmarkeras (ljushetskontrast) med exempelvis reflextejp. Man kan också måla eller fräsa hål/fördjupningar i sten eller betong och lägga i stenmaterial med ljushetskontrast.

Bilden visar vad som menas med trappans översta och nedersta steg.

Observera att bilden saknar nödvändiga ledstänger.

Bild från BBR.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

Bedömningspunkt: **Ledstänger i trappan***

Kommentar:

I nivåklassningen accepteras ledstänger på en sida av trappan/rampen. Ledstång behövs för att den som har nedsatt rörelseförmåga med stöd av ledstången ska kunna använda trappa/ramp.

Ledstång är också en hjälp för personer med nedsatt syn. Det är en fördel med ledstång på ömse sidor eftersom en del personer endast kan stödja sig med ena handen.

Bedömningspunkt: **Ledstängerna är längre än trappan**

Kommentar:

För att kunna använda ledstången också på första och sista steget bör de helst fortsätta 300 mm utanför trappans början och slut.

För mer detaljer om ledstänger, se under Lösningar på Hjälpmedelsinstitutets portal www.tillgangligtboende.se.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

13 Lägenheter i markplan och på första våningen

Bedömningspunkt:

Antal marklägenheter som kan nå nivåfritt från entréplan

Kommentar:

Ange det antal lägenheter i markplan som kan nå nivåfritt från entréplanet.

Bedömningspunkt: **Antal trappsteg till första våningsplan**

Kommentar:

Här avses antal trappsteg från entréplanet till det första våningsplanet med bostäder.

Bedömningspunkt: **Antal lägenheter på första våningsplan**

(Ingen kommentar)

14 Hiss

Bedömningspunkt: **Hiss i trapphuset***

Kommentar:

Här avses hiss som kan användas av samtliga boende, inte hiss installerad med bostadsanpassningsbidrag.

Bedömningspunkt: **Antal trappsteg mellan entré och hiss är x***

Kommentar:

Ange det sammanlagda antalet trappsteg, saknas trappa/trappsteg anges 0.

Bedömningspunkt: **Ramp eller liknande finns***

Kommentar:

Trappan kan vara kompletterad med ramp eller lyftanordning. En ramp bör uppfylla kraven i BBR. Ett alternativ kan vara lyftanordning t.ex. plattformshiss.

I BBR ställs bl a följande krav på en ramp: Lutning helst max 1:20 (max 1:12 accepteras enligt BBR). Sidolutningen max 1:50. Tillräcklig bredd (vid nyanläggning minst 1,3 m). Lutningen 1:12 innebär att höjdskillnaden 1 m tas upp på en längd av 12 m. En så lång sträcka ska delas upp på två ramper med ett mellanliggande vilplan som är två meter långt. För mer detaljer om ramputformning, se Lösningar på Hjälpmedelsinstitutets portal www.tillgangligtboende.se.

Bedömningspunkt: **Hissen når nivåfritt från alternativ entré**

Kommentar:

Här avses en alternativ nivåfri entré från gård, garage eller annan sidoingång.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

Bedömningspunkt: **Hiss till varje plan**

Kommentar:

Att hissen går till alla våningsplan är en förutsättning för att alla lägenheter ska vara tillgängliga.

Bedömningspunkt: **Hissen går även till källarplan**

Kommentar:

Denna bedömningspunkt är endast intressant om förråd eller annat utrymme som används av de boende finns i källarplan.

Bedömningspunkt: **Hissen går även till vindsplan**

Kommentar:

Denna bedömningspunkt är endast intressant om förråd, tvättutrymme eller annat utrymme som används av de boende finns i vindsplan.

Bedömningspunkt: **Bredden på vägen från entrén till hissen är x cm**

Kommentar:

Bredden är särskilt viktig där man måste svänga med rullstolen.

Bedömningspunkt: **Svängrum för rullstol framför hissdörren är x cm**

Kommentar:

Svängrum på minst 1,5x1,5 m behövs för att kunna backa in i eller ut ur hissen. Finns nedåtgående trappa nära hissen kan större mått behövas av säkerhetsskäl.

Bedömningspunkt:

Fritt passagemått när hissdörren är uppställd i 90° är x cm

Kommentar:

Observera att det fria passagemåttet påverkas av dörrbladets tjocklek.

Bedömningspunkt: **Plats för rullstol i hissen***

Kommentar:

Standardmåttet för hiss där en rullstolsburen person med normalstor rullstol och medhjälpare ska få plats är bredd 110 cm och djup 140 cm. Dörren ska då sitta på kortsidan (= tillgänglighetsnivå 5).

Rullstolsburna personer med mindre rullstolar får oftast plats i hissar där djupet är 120 cm. Dörren ska sitta på kortsidan (= tillgänglighetsnivå 4).

Bedömningspunkt: **Automatisk dörröppnare vid hissen**

Kommentar:

En tung hissdörr är hinder för person i rullstol som antingen backar ut ur hissen eller måste hålla upp dörren när man vänder för att backa in i hissen. Vid hissdörrar finns därför särskilt stort behov av automatisk dörröppning.

För hissar är den bästa lösningen automatiska skjutdörrar.

Bedömningspunkt: **Hissens mått**

Kommentar:

Här anges hissens inre bredd och djup i cm.

* kopplat till tillgänglighetsnivå

Anteckningar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tillgänglighet i befintligt bostadsbestånd – TIBB 2.0

Handbok med råd och anvisningar

TIBB har tillkommit som ett verktyg för att genom dokumentation av det befintliga fastighetsbeståndets standard underlätta fastighetsägares planering av förbättringsåtgärder och information till boende.

Verktyget är tänkt att i första hand komma till användning i den del av det befintliga bostadsbeståndet där tillgänglighetskrav saknades när byggnaden uppfördes, dvs. i princip för de bostadsfastigheter som byggdes före slutet på 1970-talet.

www.hi.se/tibb

Hjälpmedelsinstitutet – ett nationellt kunskapscentrum

Vår kunskap bidrar till ett bättre samhälle för människor med funktionsnedsättning. Våra ägare är staten och Sveriges Kommuner och Landsting.

Hjälpmedelsinstitutet

Box 2047
174 02 Sundbyberg
Tfn 08-620 17 00
Texttfn 08-759 66 30
registrator@hi.se
www.hi.se

Artikelnummer
12303

